

הצעת פתרון – בחינת הבגרות בספרות מוגבר

ק"ץ 2013 - שאלון 107,008302

הצעת הפתרון הבחינה בספרות נכתבה על-ידי דקל שי שחורי מצוות מורי הספרות
בבתי הספר של לחמן.

**הפתרונות המופיעים בהצעת פתרון זו מובאים בתמצות בלבד. יש לפרט ולהרחיב כל אחד מהם
בהתאם לדרישות הבחינה.**

<פרק 1>

שאלה מספר 2 - האף

יסודות ריאליסטיים: תיאור מדויק של המקום והתקופה, תיאור של האנשים והיחסים ביניהם.

יסודות פנטסטיים: העלמות האף והופעתו, הפיכת האף לאדם ובחזרה לאף. אין קשר לוגי בין האירועים.

השילוב בין היסודות ותרומתו להבנת משמעות הנובלה:

משמעויות הנובלה הן בעיקר ברובד החברתי (מעמדות, חוסר ערבות הדדית, כישלון הממסד לסייע לאזרח) והפסיכולוגי (התנשאות, בדידות, חוסר-אונים), והשילוב בין הריאליסטי לפנטסטי מדגיש כל אחת מהביקורות הללו משום שהוא מתאר סיטואציה קיצונית וגרוטסקית. עניין מהותי נוסף שאפשר להיכנס אליו הוא כל עניין המחבר המתעתע בקוראיו ואז זה גם מתחבר לשילוב.

שאלה מספר 4 - הגלגול

דמותו של סמסא מעוררת דחייה: הדחייה מתעוררת בתחילה בעיקר מתיאורי השרץ, אך בהמשך היא מתפתחת לדחייה מהתנהגות סביבתו. התנהגותו של גרגור יכולה לעורר דחייה משום שהוא לא נאבק לשינוי גורלו.

דמותו של סמסא מעוררת חמלה: החמלה מתעוררת בעיקר בזכות נקודת התצפית בנובלה, העובדה שרק הקורא נחשף למחשבותיו של גרגור, ואילו משפחתו כלל לא מנסה. גם הסוף מעורר חמלה. התנהגותו של גרגור טרם היותו שרץ מעורר חמלה משום שהוא נתן הכול למשפחתו והם זנחו אותו.

בגרות ופסיכומטרי

לחמן מאתגרים אותך להצלחה

שאלה מספר 5 - חלום ליל קיץ

שאלה לא משהו. אפשר, אבל באילוץ.

כאב וסבל: המניעה להינשא למי שאת רוצה, טשטוש המציאות, חוסר השליטה בחיים.

קומיות: הדמויות, העלילה, השפה- הכול קומי.

<פרק 2>

שאלה מספר 6 - דון קיחוטה

"בכפיית הספרות על החיים הוא (דון- קיחוטה) דן את עצמו להתנגשות בלתי פוסקת, מעשית ואידאית (רעיונית) עם המציאות."

משפט יפה. קודם כל, צריך להסביר למה הוא כופה את הספרות על החיים (ספרות אבירים ופרק א').

התנגשות מעשית: דון קיחוטה משוכנע שהוא בתקופה בה האבירים רלוונטיים ולכן הוא נותן הסברים "ספרותיים" למציאות: טחנות הרוח הן ענקים, הזונות הן גבירות וכו'.

התנגשות אידאית: דון קיחוטה חי ע"פ כללי האבירות המחייבים ועל כן זוכה ללעג מהסביבה על פעולותיו. מאבק סזיפית. אפשר לדבר גם על המושג "דון קיחוטה".

שאלה מספר 7- האורן הבודד

המשמעות הסמלית של העצים: מנוגדים אך דומים, כל אחד מייצג מרחב גיאוגרפי ותרבותי אחר.

הקשרים בניהם בשיר: ריחוק אך גם קרבה, משיכה שלא ניתנת למימוש. געגוע אל הבלתי- מושג.

שאלה מספר 10- גנרל, הטנק שלך!

מאפייניו של האדם: האדם הוא כלי שרת בידי של הגנרל (מפעיל את כלי הנשק) אך הוא גם בעל מצפון ומוסר המונעים ממנו להיות אך ורק כלי (הוא יודע לחשוב!). בתחילת השיר נדמה כי יכולותיו של האדם הן שמעמידות אותו כעליון לטנק ולמטוס (הוא זקוק לנהג), אך בהמשך מתבררת הכוונה האנטי- מלחמתית ובה מתברר כי היתרון של האדם הוא בכך שהוא חושב, ובכך גם החסרון שלו (מנקודת מבטו של הגנרל כמובן).

שאלה מספר 12- אנבל- לי

המכשול המתואר בציטוט: קנאתם של המלאכים

מכשולים נוספים: המחלה והמוות, ההורים ובני המשפחה, הפרדה בין עולם החיים למתים.

נושאים בין ז'אנריים

ספרות בעקבות השואה

16) הצג את דרכי התמודדותה של דמות מרכזית עם איימי השואה (בין אם חוותה אותה על בשרה או "ירשה" אותם) והסבר כיצד מעוצבות דרכי התמודדות אלו. ענה ע"פ:

- רומן או הנובלה "מומיק" או מחנה.
- ושני סיפורים קצרים או שיר וסרט.

דגשים כללים לגבי השאלה: יש לבחור דמות מרכזית בכ"א מהיצירות ולא דמויות משנה, יש לתאר התמודדות עלילתית, פסיכולוגית, חברתית וכו'. עיצוב דרכי ההתמודדות יכול להיות קשור לאמצעים אומנותיים (מוטיבים, סמלים, תיאורי נוף וכו'). שימו לב: עיצוב התמודדות של הדמות ולא של המחבר! לכן זאת לא שאלה שמפנה אוטומטית למכשולים. יש לערוך התאמות.

רומן - "הזהו אדם?"

- לתת רקע על היצירה ובתוכו: עדות מאשוויץ, מעט כרונולוגיה,
- דרכי התמודדות: קודם כל, הכתיבה. אפשר וכדאי להתייחס לפתח הדבר.
- דרכי התמודדות ע"פ אירועים: האבחנה בין הניצולים ויורדי דומה, הבחינה בכימיה, סוף המחנה. כל אלו סצינות שאפשר לבנות מהם אחלה תשובה.
- עיצוב דרכי ההתמודדות: תיאורי הסביבה (שמש, גשם), שיר כמוטו, פנייה אל הקורא ליצירת הזדהות אפילו שלא נכחנו.

נובלה - "מומיק"

- לתת רקע על היצירה ובתוכו: דור שני, סיפור משפחתי, בלה.
- התמודדותו של מומיק: לספר על החיה הנאצית- גילויה וניסיונות הלכידה שלה. בידוד חברתי ועיסוק אובססיבי. שהייה רק בקרב ניצולי שואה. בלה. חקירה: שאלות, ספריה, דימיון.
- עיצוב דרכי ההתמודדות: הסיפור נמסר מנק' מבטו של ילד, יצירת הזדהות, אירוניה דרך הבנה שגויה של המציאות.

סיפורים קצרים

כריתה: מאוד מתאים.

דרכי התמודדות: הניה לא כ"כ מתמודדת, היא בפוסט טראומה, לכן קורה מה שקורה.

עיצוב: אקספוזיציה מאוחרת, נקודת מבט

סיפור אהבה: מאוד מתאים.

דרכי התמודדות: נראה כי קובה מתמודד, עובדה שנישא שוב. בהמשך מתגלה שלא מתמודד טוב ושוקע.

עיצוב: מוטיב המחלה, רמזים מטרימים, ניגודים בין רוזה לקובה.

ואריאציות ליליות: פחות מתאים.

נעליים: לא מתאים. הוא לא מתמודד עם אימנ השואה, אלא עם היותה באופן כללי.

17) בימי השואה נאלצו בני-משפחה להיפרד. כיצד מעוצב זכרן השואה הזה ביצירות שלמדת? הסבר את השפעת הפרידה על הדמויות. ענה ע"פ:

- שני שירים או שיר וסיפור
- רומן או מחזה או שני קטעי עדות.

דגשים כללים לגבי השאלה:

שאלה ספציפית מאוד שלא מתאימה ליצירות שלנו. קורה.

אפשר לחבר ליצירות סיפור אהבה, כתוב בעפרון, אבל זה כמעט לא קשור לרומן "הזהו אדם?" ובלעדיו אי אפשר לעשות את השאלה. לפחות 16 הייתה מאוד מוצלחת ופשוטה. ©

לא הכול ריאליסטי

(22) תאר את המרחב (מרחבים פתוחים או סגורים, דרכים, מעברים) ואת הזמן (עונות השנה, חלקי היממה, חגים) ביצירות שלמדת. הסבר את תרומתם לבניית משמעות היצירה. ענה ע"פ:

- שני סיפורים קצרים מאת יהושוע, פו, עגנון או קפקא או נובלה.
- ומחזה או מדרש או קטע מיתולוגיה.

דגשים כללים לתשובה:

מדרש או קטע מיתולוגיה - זאת סתם טעות מעצבנת בשאלה. אין אופציה כזאת בנושא הזה!

זאת שאלה מצוינת לנובלה ולסיפור של עגנון, וקצת גם לפו, אבל פשוט אין לכם מה לעשות איתה בקרנפים ולכן זה מאוד מרגיז, כי הלכה השאלה. אני בטוחה שעוד יתלוננו על זה, אבל זה כבר לא רלוונטי לכם. למה לא להוסיף בכוכבית השנייה גם רומן?!

(23) לחריגות מן המציאות ביצירות פנטסטיות יכולות להיות משמעויות פסיכולוגיות, רעיוניות, חברתיות, פוליטיות ועוד. תאר חריגות אלו והסבר את משמעויותיהן. ענה ע"פ:

- נובלה או שני סיפורים קצרים.
- רומן או מחזה או סרט ומדרש.

דגשים כללים לתשובה:

שימו לב ש"סרט" זה לא העיבודים שראינו לקרנפים ודוריאן. מדרש זה בכל מקרה לא רלוונטי.

נראה לי חשוב לגוון במשמעויות שאתם מציגים, כלומר, לא לדבר רק על משמעות חברתית בכל היצירות וכו'. שימו לב שניסיתי לפרט מקסימום משמעויות - זה לא הכרחי בתשובה.

שאלה נהדרת שמתאימה לה-כ-ל!

נובלה- הצל

מה החריגות: האיש במעיל האפור, מגפי שבעת המילין, חפצים קסומים נוספים.

משמעויות:

פסיכולוגית- ההתמודדות של שלמיל עם שונותו, דילמות מוסריות.

חברתיות- המסר של הסיפור בסופו, תרומה לחברה מתוך קושי.

רעיוניות (פילוסופיות)- טוב מול רע.

רומן- תמונתו של דוריאן גריי

מה החריגות: התמונה וכל מה שקשור אליה ואל דוריאן

משמעויות:

פסיכולוגית- ההתמודדות עם דילמות מוסריות, שכר ועונש.

חברתיות- הסגידה החברתית ליופי ולנעורים.

רעיוניות (פילוסופיות)- טוב מול רע, הסגידה ליופי ונעורים.

מחזה- הקרנפים

מה החריגות: הקרנפים

משמעויות:

חברתיות- יחד מול חברה, קונפורמיות או אינדיווידואליות

רעיוניות (פילוסופיות)- מהות האדם

פוליטיות- אלגוריה אנטי- פאשיסטית

סיפור קצר- האיש שידע לעופף

מה החריגות: התעופה

משמעויות פוליטיות- אלגוריה אנטי- פאשיסטית, יחיד מול שלטון או מוסדות.

סיפור קצר- הנרות

מה החריגות: החלק השני בעיקר. מציאות סוריאליסטית.

משמעויות פסיכולוגיות: בין דת לחול, התמודדות עם טוב ורע

סיפור קצר- המתה

מה החריגות: תחיית המתים

משמעויות חברתיות- החברה הצבועה והשקרים אחרי מות אדם